

Ramon M. Nogués

CERVELL I TRANSCENDÈNCIA

FRAGMENTA EDITORIAL

ÍNDEX

Publicat per	FRAGMENTA EDITORIAL, SLL Plaça del Nord, 4, pral. 1.ª 08024 Barcelona www.fragmenta.cat fragmenta@fragmenta.cat		
Col·lecció	ASSAIG, 20		
Consell assessor	PERE LLUÍS FONT FRANCESC-XAVIER MARÍN JOSEP OTÓN FRANCESC TORRALBA AMADOR VEGA		
Primera edició	MAIG DEL 2011		
Producció editorial	IGNASI MORETA		
Producció gràfica	INÈS CASTEL-BRANCO		
Impressió i relligat	ROMANYÀ VALLS, SA		
© 2011	RAMON M. NOGUÉS CARULLA pel text		
© 2011	FRAGMENTA EDITORIAL per aquesta edició		
Dipòsit legal	B. 18.471-2011		
ISBN	978-84-92416-43-1		
	RESERVATS TOTS ELS DRETS		
	<i>Introducció</i>		9
	I ORGANISME, CERVELL, MENT		11
	1 La ment, coexistent amb la vida		14
	2 Xarxes elementals		17
	3 Xarxes més complexes		20
	4 Sistemes nerviosos i ments en els vertebrats		22
	5 Nova filosofia de la ment		27
	II LA SINGULARITAT HUMANA EMERGÈNCIA DEL JO		31
	1 La crisi de la noció de progrés		33
	2 El progrés genètic		37
	3 Progrés estructural cerebral		41
	4 Consideració global		44
	5 Emergència del <i>jo</i>		45
	<i>a El fenomen emergent</i>		46
	<i>b D'un cervell complex emergeix psiquisme</i>		47
	<i>c En el psiquisme humà emergeix un jo conscient</i>		48
	<i>d Jo conscient i ànima</i>		53
	III EL BRODAT DEL MÓN MENTAL: UNA NECESSITAT INNECESSÀRIA		63
	1 La construcció de l'experiència mental		65
	2 Nivells estructurals		67

3	Experiències de subjectivitat	72
4	Un coneixement variadíssim	79
5	El transcendent: una necessitat innecessària	83
6	Petit balanç	87
IV LA TRAMA FINA DE LA TRANSCENDÈNCIA		89
1	El brodat mental: joc de la raó i de l'emoció	91
2	L'estructura de l'emoció	92
3	Varietat d'intel·ligències	97
4	Interseccions. La raó assistida emocionalment	101
5	El marcador somàtic	107
6	Estructura de la transcendència: confiança raonable	110
V MODALITATS DE LA TRANSCENDÈNCIA		117
1	La transcendència de sentir-nos limitats	120
2	El valor afegit estètic	123
3	El depassament ètic	129
4	La immensitat amorosa	132
5	Transcendències en la identitat dels grups	134
6	Les modulacions de la transcendència per les diferències sexuals	139
VI LES DIMENSIONS FONDES: SEMPRE MÉS ENLLÀ		143
1	El Tot	148
2	A Dins	161
3	A Dalt	169
4	L'Altre	174
5	Dimensions de la transcendència i curtcircuit de la imaginació	177
VII LES CONFIGURACIONS DE LA TRANSCENDÈNCIA: RELIGIONS, SAVIESES I ESPIRITUALITATS		181
1	La configuració religiosa	188
2	Les savieses	198
3	Les espiritualitats	201
4	Religions, savieses i espiritualitats fiables	207

5	Una perspectiva de futur: la religió sortint de la religió i l'estat assumint la transcendència	213
	<i>a La «sortida de la religió» des de la religió</i>	213
	<i>b Els valors religiosos transferits a la república</i>	224
	<i>c Estats i religions: noves perspectives</i>	227

<i>Referències bibliogràfiques</i>	231
------------------------------------	-----

<i>Índex onomàstic</i>	247
------------------------	-----

INTRODUCCIÓ

LA MENT HUMANA és sorprenent i desconcertant. Segurament tant com el cervell. De moment, però, l'estructura cerebral encara ens és desconeguda en molts detalls, mentre que coneixem bé la inacabable varietat i complexitat de la ment.

És sorprenent que, tot admetent sense reserves els principis generals de l'evolució tal com Charles Darwin els va suggerir —cada espècie queda seleccionada per a una capacitat concreta de supervivència—, en la línia evolutiva dels primats —uns darrers vinguts al panorama de la vida— es presenti un excés de *hardware* (cervell) i de *software* (ment) que depassi de molt el que cabria esperar-ne.

La sorpresa es converteix en desconcert per la —diguem-ne— obsessió que aquest primat presenta per unes funcions i objectius que semblen superar de molt les necessitats de la supervivència. La ment humana té un punt focal que és un punt de fuga. En comparació dels primats del seu entorn evolutiu presenta unes regularitats mentals caracteritzades pel fet d'anar molt més enllà del que serien els estereotips de supervivència —alimentació, defensa, sexe i reproducció, i elements jeràrquics i territorials d'organització del grup. Els humans presentem obsessivament activitats de luxe: cercar la bellesa, preocupar-nos per una ètica utòpica, organitzar activitats esplendoroses de lleure i joc, i desplegar activitats

simbòliques aparentment inútils basades en mites que creen una nova realitat per damunt de les realitats observables amb evidència experimental.

D'aquest punt de fuga per on circulen sense remei totes les cultures i que acaba sent un dels signes més característics i preuats de cada una d'elles, en dic *transcendència*, i és la dimensió més destacadament estabilitzadora i enriquidora de la nostra ment, esplèndidament desestabilitzada.

La paraula *transcendència* pot evocar una fuga purament fantasiosa i mancada de sentit elemental i de realisme. Però no és el cas. Entenc la transcendència com una dimensió que ens penetra pertot arreu. Vull deixar clar des del començament que encara que la noció inclou la transcendència religiosa, no es redueix simplement a ella. La transcendència és una forma peculiar de coneixement i expressió complexa i oberta que configura la nostra originalitat mental i esdevé imprescindible per coronar «des de dalt» les altres formes més funcionals de conèixer. És la forma que permet a la majoria conformar tot el sentit del viure. Encara que en el món occidental tendim a separar completament la transcendència —identificada amb la religió— de la vida corrent, de fet la transcendència impregna tota la vida humana i discorre per l'estètica, l'ètica, la religió, el nacionalisme, la passió amorosa i, per descomptat, la paraula i el símbol.

En aquestes pàgines no voldria oblidar cap d'aquests aspectes, tot i l'especial atenció que prestaré a les configuracions religioses de la transcendència. Les altres configuracions no són menys importants.

El que pretenc és ajudar a entendre on arrela el desconcertant transcendent. Potser en el punt de fuga hi ha la dimensió més ennoblidora i imprescindible de la humanització.

I

ORGANISME, CERVELL, MENT